

VILNIAUS VILKPĖDĖS DARŽELIO - MOKYKLOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus Vilkpėdės darželyje - mokykloje (toliau – mokykloje) tvarkos aprašas (toliau – tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Dėl patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašo tvirtinimo 2016m. birželio 30d. Nr. 30-1602, Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis 2017 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-190, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.
2. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti ugdymo įstaigai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.
3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos bei intervencijos vykdymo priemones ir būdus mokykloje.
4. Tvarkos aprašo tikslas – siekiant ugdyti pozityvų ugdytinių elgesį, sukurti draugišką, saugią atmosferą, nustatyti, kokie turi būti daromi veiksmai individualiu, grupės, mokyklos, šeimos lygmeniu, siekiant užkirsti kelią smurtui ir patyčioms.
5. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:
  - 5.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;
  - 5.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir jį stabdyti;
  - 5.3. mokyklos darbuotojai veismų imasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų.
6. Su Mokyklos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka pasirašytinai supažindinami visi Mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai).
7. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:
  - 7.1. Smurtą patyręs asmuo – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvenantis aplinkoje, kurioje buvo smurtauta.
  - 7.2. Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą.

7.3. Išskiriamos keturios smurto prieš vaikus formos: fizinis smurtas, psichologinis smurtas, seksualinis smurtas, nepriežiūra:

7.3.1. Fizinis smurtas – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš vaiką, taip pat fizinės baudmės, sukeltys vaikui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

7.3.2. Psichologinis smurtas – nuolatinis vaiko teisės į individualumą pažeidinėjimas, vaiko žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko raidai veiklos trikdyimas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, darantys žalą arba keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

7.3.3. Seksualinis smurtas – seksualiniai veiksmai su vaiku, kuris pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui, taip pat ir šeimoje, arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo; taip pat vaikų išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos vaikų seksualinio išnaudojimo formos, vaikų tvirkinimas;

7.3.4. Nepriežiūra – nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, darantys žalą ar keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai.

7.4. Smurtautojas – asmuo, kuris savo veikimu ar neveikimu daro kitam asmeniui tyčinį fizinį, psichinį, seksualinį, ekonominį ar kitą poveikį, dėl kurio asmuo patiria fizinę, psichologinę (emocinę), materialinę žalą.

7.5. Patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

7.5.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

7.5.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

7.5.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

7.5.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

7.6. Patyčias patiriantis asmuo (ugdytinis, suaugęs), iš kurio yra tyčiojamas;

7.7. Besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

7.8. Smurto/patyčių prevencija - veikla, skirta jų rizikai mažinti, imantis Darželio bendruomenės narių (ugdytinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

7.9. Smurto/patyčių intervencija – visuma priemonių, taikoma visiems patyčių dalyviams. Tai Mokyklos vadovo, pavaduotojų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų Mokyklos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma (Reagavimo į smurtą ir patyčias schema, Priedas Nr. 1).

7.10. Smurto/patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – smurto/patyčių situacijos Mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

8. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją:

8.1. rengia pareigybių aprašus, kuriuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo(si) aplinkos puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias;

8.2. bendradarbiauja su ugdytinių tėvais (konsultuoja, informuoja patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos Mokykloje kūrimo klausimais, įtraukia į priemonių planavimą ir įgyvendinimą), vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ir organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

II. SMURTO, PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

9. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, grupių auklėtojai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi Mokyklos bendruomenės nariai.

10. Mokyklos vadovas yra atsakingas už Mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

11. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip trys atsakingi asmenys. Mokyklos vadovas jais paskiria Vaiko gerovės komisijos narius, kurie kasmet:

11.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

11.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per metus);

11.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

11.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

11.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

11.6. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl Mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo tobulinimo;

11.7. atlieka kitus mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

12. Direktoriaus pavaduotojas ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo Tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

13. Visais įtariamų ir realių smurto/patyčių atvejais kiekvienas mokyklos darbuotojas reaguodamas:

13.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą, patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

13.2. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

13.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus ar darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.4. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių/smurto atvejis;

13.5. tiesiogiai informuojant vieną iš smurto ir patyčių prevencijos grupės narių apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą, patyčias formą (Priedas Nr. 2).

13.6. ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio ugdymo pedagogas toliau stebi situaciją, bendradarbiaujant su Vaiko gerovės komisija imasi poveikio priemonių.

14. Gavus informaciją apie patyčias/smurtą Vaiko gerovės komisijos pirmininkas:

14.1. užpildytą formą registruoja smurto ir patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas Vaiko gerovės pirmininko kabinete);

14.2. imasi spręsti smurto ar patyčių situaciją;

14.3. nedelsiant praneša mokyklos direktoriui, kuris priima sprendimą dėl švietimo pagalbos priemonių taikymo.

14.4. kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

14.5. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja smurto ir patyčių prevencijos grupės posėdį, o prireikus ir Vaiko gerovės komisijos posėdį.

15. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

15.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

15.2. informuoja Mokyklos direktorių apie esamą situaciją;

15.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

16. Mokyklos bendruomenės narys, įtaręs ar liudijęs smurto atvejį, ar gavęs apie jį pranešimą, informuoja mokyklos direktorių.

17. Išaiškėjus smurto atvejui mokyklos direktorius informuoja smurtą patyrusio (patyrusių) vaiko (vaikų) tėvus (globėjus, rūpintojus), vaiko teisių apsaugos skyrių ir/ar policiją.

18. Tais atvejais, kai smurtauja ar smurtą patiria švietimo darbuotojai, mokyklos vadovas apie įvykusį smurto faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša pedagoginei psichologinei tarnybai. Švietimo įstaigos darbuotojams psichologinė pagalba neatlygintinai pradedama teikti nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą momento atvykus į Vilniaus pedagoginę psichologinę tarnybą.

19. Smurtas užtraukia baudžiamąją atsakomybę.

20. Smurtautojas, padaręs žalą žmogaus sveikatai, turtui, aplinkai, taip pat padaręs neturtinę žalą, privalo ją atlyginti smurtą patyrusiam asmeniui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

22. Kiekvienų mokslo metų pabaigoje atliekama anoniminė tėvų ir pedagogų apklausa, siekiant išsiaiškinti smurto ir patyčių situaciją mokykloje. Duomenys apibendrinami ir pagal gautus rezultatus sudaromas veiklų planas kitiems mokslo metams.
